

VISELJETEK GONDOT AZ EGÉSZ NYÁJRA!*

ApCsel 20, 28, 32

Pál apostol egyik térítői útja alkalmával Miletosban van. Jeruzsálemben szeretne eljutni, hogy a kenyértörés ünnepén otthon lehessen. De a hajó késik. Nincs annyi ideje, hogy az efézusi gyülekezetet is meglátogassa. Űzen hát az ottani gyülekezet véneinek: Szeretnék ismét látni titeket. Azok hajóra szálltak, Pálhoz siettek, aki ékes beszéddel szólott hozzájuk: „Ti tudjátok, hogy miként viseltem magamat köztetek, szolgálván alázatossággal az Úrnak. Céлом az volt, hogy tanítsalak titeket. Még az életem sem volt drága nekem, csak hogy elvégezhessem a szolgálatot, hogy bizonyosságot tegyek az Isten ígéjének evangéliumáról. Beszédét így zárja: „Viseljete gondot azért magatokra és a nyájra, melyben a szentlélek titeket vigyázóvá tett. Lehet, hogy a gondviselésről még bővebben is szólott ekképpen: Isten nemcsak teremtője a mindenségnek, de gondviselője is. Az ember pedig az Ő segítségével ebben a gondviselésben. Növények, állatok megszámlálhatatlan fajait az ember gondviselésére bízta. Sőt az egyik embert is rábízta a másikra, a gyengét az erősre, a beteget az egészségesre, a tudatlant az értelmesebbre. De sok ember, sajnós, még önmagára sem visel gondot. Ifjú korában elfecsérelte erejét, egészségét, idejét, őseitől örökölt javait. Nagyobb legyen a felelősségérzet önmagatok és társaitok iránt. Beszédét e szavakkal fejezte be: „És most ajánlak titeket az Istennek, ígéjének felépítésére.” A hajó már indulásra készen állott, mielőtt felszállt volna, leborulva imádkozott. Vele imádkozott a gyülekezet is. Némelyek még sírásra is fakadtak. Aztán ki-ki ment a megszentelődés érzésével a maga útján.

Kedves afiai! Pál apostolhoz hasonló lelki állapottal állok ezen a helyen. Mintha egy indulásra kész hajó árboca lenne ez a szószék is. Innen szemügyre lehet venni a megtett utat, a búcsúzás partjára gyűlt kíváncsiakat, valamint a jövő ködbevesző távlatait. Aki búcsúzik, annak nem szabad érzékenykedni. Pál apostol tehette ezt, mert Ő messzire ment, s részére kétséges volt, hogy látja-e még kedvenc gyülekezte véneit. De az én hajóm csak partközelsébe fog bolyongani. A Tábor-negyed teteje, Medesér, Kisgalambfalva, Temesvár vagy Sepsiszentgyörgy ígérkezik kikötőállomásnak. Tervünk szerint egyelőre a helységben maradunk, de nem mint lelkész-kántor, hanem mint egyszerű egyháztagok igyekszünk „besegíteni” a feladatok megoldásába, amennyiben szükség lesz ránk. Volt, aki azt mondotta: Még jól bírom magam, maradhattunk volna. Erre én: többszöri halasztás után ennek már be

---

* Kibúcsúzó egyházi beszéd. Elhangzott 1990. március 4-én Székelyudvarhelyen

kell következnie. A sokasodó feladatok fiatal erőt, kezet, eszet, szemet, éberséget igényelnek. 35 esztendő elég idő arra, hogy valakit megunjanak, Fiatal tekintetek fiatal arcon, alakon szeretnek megpihenni. A 35 év alatti gyökéresztés templomba, parókiába, környezetbe, emberszívekbe nem szakad meg, csupán meglazul e pillanattól kezdve. Mennyi minden is történt a 35 év alatt. Hol vannak már az egykori vezetők: Hadnagy Sándor, Péter Lajos, Jancsika János, a sok lelkes nőszövetségi tag. Egy-kettőt láthatunk még, aprókat lépve, botra támaszkodva is, de sokan eljönnek a templomba, valláserkölsi megmozdulásainkra.

Jól emlékszem, február 20-án volt az itteni bemutatkozásom. Több keblitanácsi gyűlés után, március 20-án választott meg egyhangúan a gyülekezet közgyűlése. 1955. július 3-án, az első rendes lelkész; Vári Albert beköszöntésének 50 éves évfordulóján volt az én beiktatásom. Előző héten időt szakítottam arra, hogy áttanulmányozzam az összes jegyzőkönyveket, hogy tisztán álljon előttem az egyházközség múltja. Beköszöntő beszédemet egy hasonlattal kezdettem (sokan még most is emlékeznek rá). Ez volt a lényege: A húszas években egy fiatal erdélyi írói csoport játékos kedvében elhatározta, hogy közösen ír egy színdarabot. Nyolcan, tízen összeegyezték, megállapodtak az írás sorrendjében. Az első felírta a címet, elkezdette, felsorakoztatta a szereplőket, elindította a „művet”, aztán meghatározott oldalszám után átadta a soron következőnek. Az elolvasta a már megírt részletet, elképzelése szerint továbbírta a maga porcióját. Ez is továbbadta a következőnek, a sorozatban az utolsónak be kellett fejeznie a színdarabot.

Nem tudom, milyen lehetett ez a színdarab. Nem adták elő, úgy tudom, soha sehol. Tehát nem ütötte meg a mértéket. Részemre azonban ötletet szolgáltatott. A székelyudvarhelyi Unitárius Egyházközséget egy ilyen drámához hasonlítottam, melyet 1872-ben megkezdett írni Kisgyörgy Sándor beszolgáló lelkész, aki továbbadta Lőrinczi Istvánnak, ő pedig Vári Albertnek, aki csodálatos részletét írta meg az egyházközség drámájának. Lelkészi lakás vásárlása, a templomépítés nagyszerű műve mind ebbe a részbe volt beillesztve; Bölöni Vilmos, Kis Sándor, Sigmond József írták folytatólagosan az egyházközség drámáját. Ez utóbbi is maradandót alkotott a kultúrház-építés merész vállalkozásával (addig nem volt kultúrház még Udvarhelyen). Tőle vettem át én a „tollat”, hogy tovább folytassam a nagy művet. Beszédemben azt „írtam”: Ha iniciálét akarnék írni a dráma hetedik írójaként, a szószék feletti pelikánt, a [fiókáit] saját vérevel tápláló madár alakját tenném iniciálénak. Mert nekem is az a szándékom, hogy önmagamból adjak a szószéken és máshol is azoknak, akik istenszomjasan a templomba jönnek. Hitet, szeretetet igyekszem adni azoknak, akik hozzám fordulnak. Rég volt, 35 év telt el azóta. A gyülekezet megnőtt, ugyanakkor meg is változott. Megindult az iparosítás. Tömegesen hagyta ott a nép a falut. Az akkori létszám pár évtized alatt megtízszerezedett. Az 500-ból 5000 lett. Hogy mit és milyen értékűt sikerült adnom az eltelt 35 év alatt, annak elbírálására hallgatóink, híveink az illetékesek ez alkalommal. Statisztikailag mindenesetre

tekintélyes számok jelentkeznek. Több mint 2000-szer állottam szószékre, ünnep- és vasárnaponként, 265 alkalommal osztottam e templomban úrvacsorát, 1570-et kereszteltem, 1176-ot konfirmáltattam, 322-öt eskettem, 475-öt temettem. 13 évig a nagyon nehéz időkben, amikor sokan a lelkészekből tömlőcben, kényszermunkahelyeken szenvedtek, esperesi feladatot is végeztem. Autónak akkor még itt alig volt híre, szekéren, kerékpárral gyalog jártam a vidéket. De ezenközben az én „drámámba” belefért a kétszeri templomjavítás, harangvásárlás, nyárikonyha-építés, a lelkészi lakás közművesítése, a kántorház több mint 400 000 lejt igénylő átalakítása, korszerűsítése, a korábban elkobzott kultúrház visszaszerzése, székekkel való felszerelése, sőt egy új templom tervének elkészíttetése, apatársam, Bíró Gábor által, s eme költség előteremtése. (Ez az utóbbi már a fiatal, ezidőben segédlelkészként, később rendes lelkészként működő Rüszt Domokos által lett teljesebb.) A valahová tartozni kell elve alapján a jelenben és remélhetőleg a jövőben is egyre többen áldoznak szívvel, kézzel és zsebbel a megvalósítás érdekében. Magam és családom részéről erről a helyről felajánlók és befizettek 3000 lejt, és remélem, hogy példám követőkre talál. Reméljük, hogy e vállalkozásunkban segíteni fog az egyházi központ, a testvérgyülekezetek és külföldi unitárius testvéreink is. Azonban a terv megvalósítása érdekében gyülekezetünk tagjaira kell leginkább támaszkodnunk.

Nem tudom, hogy 35 évi itteni szolgálatom mennyire volt áldásos, de egy dologra büszke lehetek: ti. hogy én soha sehonnán a szolgálatról el nem késtem, feladatomat tőlem telhetően elvégeztem. Készületlenül a szolgálataimra sehol meg nem jelentem, még a kiscsoportos növendékek vallásóráin sem. Áldott legyen az Isten, aki mindezekben megsegített engem.

Lelkészi szolgálatom alatt mindig éreztem, hogy nekünk, lelkészeknek itt és most nemcsak Isten ígéjét kell szólnunk, hanem ennél többet: tudatosítanunk kell népünk körében a népi-nemzeti hovatartozás kérdését is. Valakitől azt hallottam egyszer, hogy Nagyromániát az ortodox papok csinálták. Én ezt magunkra így alkalmaztam: ha valami megmentheti a romániai magyarságot a pusztulástól, az csak az egyház lehet, annak papjai lehetnek. Nem vertem nagy port vele, mert nem volt tanácsos, de én minden alkalommal, különösen a konfirmáló ifjakat végighordoztam őseink útjain egészen a Kárpád-médcéig. És milyen szemcsillogással követtek engem a növendékek ezen az úton. A népvándorlás, a kalandozás, a néppé formálódás kora, a kereszténnyé formálódás időszaka, a tatárjárás, a mohácsi vész és török dúlás, az erdélyi fejedelemség kialakulása, a nevesebb fejedelmeink tettei ismertetése éppen olyan fontos volt részemre, mint a Miatyánk megtanítása. Felhívtam a növendékek figyelmét a megjelent történelmi, szépirodalmi alkotásokra, melyekből ezirányban ismereteiket bővíthetik. És azt is hozzátettem, hogy e tárgykörből csak itt, a vallásórán meríthettek, mert az iskolában tanítotok, tanárotok összeszorított ajkán nem fértek ki ezek a mondanivalók. Szülők és növendékek egyformán hálásak voltak állásfoglalásomért. Hogy is ne lettek volna, hiszen ez volt annyira érdekes, mint a kontinuitás elmélete.

Nem véletlen tehát, hogy a BBC városunkba tévedt filmriportere filmre vette a múlt évi harmadik konfirmációnkat, s hétfői Panorámában a világ előtt népszerűsítette hitelveinket, népviseletünket s azt a tényt, hogy egy erdélyi papnak nem csak lehet, de ezt is kell csinálni.

Aztán jöttek a december végi események, melynek következtében az ország égigmagasztalt vezetője lebukott, s az őt megillető helyre került. Viszszafajtott lélegzettel figyeltük a temesvári eseményeket és az ott bátran érdekeink megvédéséért kiálló Tökés László református lelkész. Latolgattuk: vajon hős lesz-e belőle vagy mártír? Kezdetben ténykedését az illetékesek próbálták jelentéktelenné zsugorítani. Végül is kezdeményezése egy országos megmozdulásnak lett a szikrája. Az a mód, ahogy az ország többségi lakói elintézték a zsarnokot azt sugallta: le előttük az összes kalapokkal. Aztán telt az idő. Jöttek az ismert események, tüntetések, pártalakulások, új kormányzat, ígéretések, melyek másnapra már elveszítették hitelüket. Jött a halogatás, ködösítés, mellébeszélés, betűháború, nyilatkozat, hogy nekünk nincs is szükségünk magyar iskolára, egyetemre, mert ezekből nekünk csak kárunk lenne. (Ó, milyen gondoskodás érdekünkben, hogy megmaradjunk.) Mi még vigasztaltuk is magunkat, hogy ahol ködösödés van, ott csillag születik. De a csillag egyre késik. Politikusok beszéde, sajtótermékek füstje, korma árnyékolja ezt a csillagot. Magamban így szóltam: vigyázat feleim, csúnya varázslat, ami itt történik. A nagy zsarnok meghalt, de a sok kis zsarnok próbálja őt vesztünkre feltámasztani. Egy látszatdemokrácia függőnye mögé, egy újfasiszmusba igyekeznek minket visszasüllyeszteni. Tehát jobb, ha helyére visszatesszük a kalapunkat. Jobb, ha lesöpörjük mellőle a bokrétkát. Jobb, ha a kalapunk félreccapása helyett behúzzuk azt a szemünkbe. Jobb, ha éberek leszünk és vezetőinknek (RMDSZ) a háta mögé egységesen felsorakozunk, és hátszelet adunk nekik lélegzetünkkel, ha szükséges, füttyszavunkkal, hogy ki ne fáradjanak, s merészen kiálljanak a mi és a többi kisebbség érdekének védelmében. Rajtunk van a világ szeme – hirdetjük az apostollal együtt. Békére vágyik a világ minden népe, így mi is, de nem akármilyen módon. Nem a demokratikus jogok feladása árán. Nem a háttérbe-szorítottság állapotában. Gondoljunk csak a zárt városokból való kiszorítatásunkra, a vezetőállásokból való kizártságunkra és hasonlókra. Békés jövőnk csak úgy képzelhető el részünkre, ha ezekben is kárpótoltatunk.

És szólok röviden a családunkról is. Két lányunk itt nőtt fel a városban (a kisebbik már itt is született a beiktatásunkat előző héten). Négy unokánk van. Feleségem ideköltözésünk utáni harmadik évben kántorvizsgát tett, s 33 éven keresztül kántorizált, énekkart szervezett, vezetett. Az egykori lelkészi lakásból 2 szobát a helyi hatóság lefoglalt, s 17 éven keresztül egy 5 tagú család lakott abban. Mi szoba, konyha, kamra helyiségben szorongtunk. A bejárattal szembeni nagyszoba volt az iroda, vendégszoba, vallásterem, gyűlésterem, minden. Kevés volt a fizetésünk, s azt kertészkedéssel, címer- és mikuláskészítéssel, feleségem kötéssel, próbáltuk kiegészíteni. Szüleinktől semmit sem várhattunk, mert mindkettőnk oldalán kilakoltatott kulákok voltak. Időközben

a lelkészi hivatalba telefont is szereltünk. Azt az illetékes szervek állandóan „lehallgatás” alatt tartották. Volt olyan időszak, amikor heteként péntek 9 órakor „vendégségbe” idéztek a Szekuritáéhoz, és próbálták engem beszervezni besúgónak (nem is kell mondanom: eredménytelenül). Nem szóltam még szobraimról. A templom előtt, a lelkészi lakás udvarán, a pincében vannak kisebbek, nagyobbak, kő, öntvény, faragott alakban. És nem tartom magam „művészek”, csak olyan embernek, aki a szabadidejét nem fecséreli italozásra, haszontalanságra, hanem a beszédei mellett betűvel, valamely holtanyag megformálásával akar valamit szerényen közölni a környezetével, a világgal. 14 európai ország fővárosában és sok kisebb város műtermeiben szétnéztem turistaként, és van némi fogalmam arról, hogy mi a művészet. Hogy a szobraim jók vagy rosszak, azt döntsék el a mindenkori illetékesek. De a szándékom – gondolom – nem megvetendő, hogy mindenkit a maga lehetőségei szerint alkotó tevékenységre sarkaljak.

Végezetül: Éljetek, éljünk úgy vallási, mint nemzeti vonatkozásban: jó békességben. Köszönöm a hívek és vezetők irántunk való jóindulatát, segítségét. Ezekkel az érzésekkel, gondolatokkal ajánlak titeket Isten kegyelmébe és ígéjének örökségébe. Köszönöm a velem való együttérzést, az anyagi és erkölcsi támogatást, amivel a keblitanács, Nagy Lajos – hosszú időn keresztül – egyházközségi gondnok, fiatal lelkésztársam, Rüs Dmokos, a mindenben helytálló Nöszövetség tagjai, a hívek összessége támogattak. Adja a Mindenható, hogy a megkezdett nagy vállalkozás, az új templom felépítése is mindannyiunk mellállásával minél hamarabb megvalósuljon. Legyen hát ez a pillanat nem annyira a búcsú, mint a kítözött célok felé való továbbindulás. Ezért mondom, ismételem az apostoli intést: Vigyázzatok azért magatokra és a nyájra, melyben a szentlélek titeket vigyázókká tett. Ámen.

SZATHMÁRY INCZE KORNÉL

ISTEN GYERMEKEI – A SZABADSÁG GYERMEKEI

Róm 8, 14–16; 2Kor 3, 17

A hívő, keresztény ember Isten lényegét a „Lélek” fogalmában határozza meg. Isten láthatatlan teremtő erő, Akit mi nem tudunk befolyásolni, irányítani, de Ő életünket mindig irányítja, vezet, Ő mindig gondot visel ránk. Jézus tanításában Isten Lélek, és a mi egyedüli kötelességünk, hogy Istent lélekben és igazságban imádjuk.